

стораницях російської літератури з її гуманізмом і глибоким психологізмом, об'яснюючих активні процеси в житті сучасної Росії, зберігаючи толерантність і уникнувши якої б то ні було предвзятості.

Оскільки рівень практичного володіння студентами російською мовою дозволяє використовувати її як основну мову викладання вже з першого курсу, вважаємо, що культурологічний комплекс цілеспрямовано запропонувати їм увазі не на старших курсах, як це прийнято на романо-німецьких відділеннях, а в початку навчання, тим самим забезпечивши фундамент для плідного, осмисленого засвоєння дисциплін лінгвістичного і культурологічного циклу, успішного оволодіння спеціальністю в цілому.

Т.Й. Рейзенкінд, Л.І. Варнавська

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ

Розбудова нової суспільства в Україні, інтеграція її у світове товариство потребують формування особистості, здатної до самовдосконалення, самопізнання та самооцінки. При цьому важливим її показником є здібності, тобто індивідуальні психологічні особливості людини, що мають прояв у конкретно-предметній діяльності.

Здібності пов'язані із знаннями, вміннями, навичками. Останні можуть формуватися у різноманітних формах діяльності і мати прояв у таких розумових показниках – гнучкість, критичність, самостійність, широта мислення.

Сукупність розумових здібностей, що передбачає можливість вирішувати різноманітні завдання у педагогічному процесі, розглядаються як інтелектуальні здібності.

При відсутності необхідних задатків до розвитку одних здібностей, їх дефіцит може поповнюватися за рахунок більш міцного розвитку інших. Це здійснюється за допомогою компенсації одних дій іншими.

Зазначимо, що виконання певного завдання залежить не від розвитку лише однієї здібності, а комплексу здібностей. Властивість компенсаційних здібностей за рахунок розвитку інших відкриває можливості для вдосконалення кожної людини. Тому високий рівень загальних здібностей, до яких відносяться й інтелектуальні, має вплив на розвиток художніх, зокрема музичних.

У цьому зв'язку наголошуємо на доцільності формування на уроках музики не лише музичних, але й інтелектуальних здібностей, умінь, які пов'язані з розумінням, поглибленням мистецтвознавських понять. Останнє доцільно ототожнювати з поняттям “мислення”. Якщо мислення частіше розглядається як процес, то інтелектуальні дії складають сенс цього процесу.

Виходячи з викладеного під інтелектуальними здібностями, в умовах їх формування на уроках музики, слід розуміти складне, динамічне утворення, яке включає такі структурні компоненти: когнітивно-орієнтаційний компонент, що зумовлений усвідомленням понять змісту художніх засобів виразності, стилю, жанрів, емоційно-образного змісту твору, прийомів творення власного твору; психофізіологічний компонент, що допомагає інтеграції у свідомості студента чуттєвого образу (уявлення щодо музичного слуху, ритму, ладового відчуття) із розумовими діями; емоційно-вольовий, який передбачає включення почуттів, концентрацію волі, наявність

інтегрованого механізму, зумовленого можливостями забезпечувати установку на цілеспрямовані дії в ході виконання поставленого завдання на основі принципу компенсації однієї дії іншою.

У цьому зв'язку зазначимо, що набуття знань не є єдиним чинником розвитку особистості. Велике значення у цьому процесі відіграє чуттєва форма осягнення дійсності. Саме це пов'язано з пізнанням мистецтв, зокрема й музики.

Нині накопичений досвід розвитку специфічних здібностей у галузі вивчення мистецьких дисциплін, використовуються ефективні технології розвитку художніх здібностей, але водночас має прояв невизначеність інтеграційних механізмів, яка поєднувала б різноманітні технології та методики навчання на основі сучасних наукових підходів, поширення інформативного простору та комп'ютеризації навчання.

Таким чином, виникає протиріччя між потребою формування інтелектуальних здібностей студентів – майбутніх вчителів музики та відсутністю належного методологічного та методичного забезпечення в узгодженні з сучасними вимогами до гуманізації освіти, а саме забезпечення принципу життєдіяльності шляхом технологічного підходу – комп'ютеризації навчання.

У цьому зв'язку метою нашого дослідження є визначення системи завдань, націленої на формування інтелектуальних здібностей студентів – майбутніх вчителів.

Завданням дослідження є розробка дидактичних матеріалів за допомогою впровадження електронного пристрою “Ямаха”.

При цьому ми вивчали праці дослідників, які використовували технічні засоби навчання з метою підвищення ефективності професійної підготовки вчителя. До таких ми відносили О. Горемікіна, П. Лобанова, Т. Рейзенкінд, В. Шульгіна, В. Яковлєва.

Методологічними засадами технологічного підходу до навчання в музичних класах було використання програмованих дидактичних матеріалів, які використовувалися у якості засобу підвищення ефективності самостійної роботи студентів, посилення принципу наочності.

З цією метою використовувалися озвучені посібники “Звукозапис-1”. У цих посібниках у якості програмованого компонента використовувався окремий заданий фрагмент партитури. Інші фрагменти партитури студенти складали самостійно.

При розбудові власної системи завдань за допомогою “Ямахи” ми наголошували на такому: діяльності організації ситуації формування інтелектуальних здібностей, яка б впливала на реалізацію функцій режисера вчителем музики безпосередньо в практичній діяльності (І. Зязюн); формуванні відношення студента до самостійної роботи щодо творення оригінальних дидактичних матеріалів за допомогою спеціальних вправ на основі впровадження художнього принципу монтажу, що сприяє особистісному усвідомленню дидактичного матеріалу, скерованого на професійну діяльність на уроках музики в школі.

Цього можливо досягнути за допомогою таких завдань-вправ: розробки власної інструкції до “Ямахи” щодо вибору стилю акомпанементу до заданої мелодії, аналізу музичних фрагментів, узагальнення понять, коли використовується метод проб та помилок в пошуках найбільш виразного акомпанементу з точки зору особистісного підходу вчителя.

При цьому накопичується емоційно-образний досвід студента в умовах

опредмечування його власних творчих потреб на основі інтуїції.

Останнє збагачує уявлення студентів і складає умови для формування інтелектуальних здібностей завдяки отриманню можливостей стимулювання мотивацій студента в ході використання методів порівняльного аналізу щодо інтеграції та синтезу інформації, отриманої шляхом творення чуттєвого образу, включення механізмів сенсомоторної сфери, визначення та узагальнення власної позиції щодо стилю, гармонії, особливостей мелодії за допомогою “Ямахи”, коли аналізувалися 600 варіантів прикладів звучання різноманітних музичних інструментів та груп. У ході обрання музичного акомпанементу також аналізувалися 200 варіантів гармонічного та ритмічного супроводу, що забезпечувало формування цілісного чуттєвого образу, реалізацію зв'язку теоретичних знань із конкретно предметними, активний синтез репродуктивного та продуктивного типу мислення; формування мобільності, гнучкості, швидкості мислення, самостійну розробку інструктажу до використання “Ямахи”. Суть цього монтажу полягала у такому:

- 1) обирається зразок мелодії пісні (знайомої, чи незнайомої);
- 2) за допомогою графі “стиль” індивідуально обирається ритмічний, ударний супровід, який заводиться у пам'ять “Ямахи”;
- 3) використовується прийом монтажу;
- 4) використовується метод порівняльного аналізу на матеріалі визначення особливостей авторської концепції композитора пісні та продуктом власної творчості на основі коментарю, що закладений у “Ямаху” англійською мовою, отримані результати вводяться у пам'ять “Ямахи”.

Проведений нами експеримент в рамках позашкільної роботи в оздоровчому таборі дозволив зробити такі висновки:

1. Вправи-завдання, що складені за допомогою “Ямахи” допомагають студентам втілювати принцип зв'язку з життям, сенс якого полягає в інтеграції професійних знань та комп'ютерних технологій. Останнє складає умови для формування інтелектуальних здібностей студентів.

2. Складаються умови для розвитку таких показників інтелектуальних здібностей як гнучкість, мобільність, оригінальність, критичність, уміння інтегрувати різноманітні образи, ідеї, робити самостійно узагальнення, моделювати ситуації та гіпотези.

Подальша перспектива нашого дослідження полягає у розробці нових дидактичних матеріалів та завдань на основі врахування сучасних теорій щодо формування сучасної особистості та сучасних форм мислення.

О.В. Бондаренко

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СТУДЕНТІВ ДО КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ В СИСТЕМІ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ШКОЛИ

Сьогодні внаслідок зміни соціальної парадигми буття відбуваються перебудови й в освіті. Однією з них є перехід від предметного навчання до особистісно орієнтованого. Така особистісна орієнтація освіти передбачає вивчення можливостей і обставин індивідуального розвитку, умов саморозкриття й самореалізації людини на різних етапах її життєдіяльності і є характерною як для загальноосвітньої так і для професійної школи. Ідеї щодо поліпшення системи підготовки майбутніх учителів саме за